

régebben a cári katonai expedíciók figyelmeztettek súlyos prémbszolgáltatási kötelezettségeikre, a haszonélvezője a gazdasági fellendítésnek. Élelmiszerekben, ipari termékekben, stb. az 1926. évi 14.5 millió rubelnyi érték helyett 1935-ben 359 millió rubelre rugott a bevétel, jóllehet a Sarkvidék nem termel még árut 100 millió rubelnél nagyobb értékben. A kulturális körülmények is megváltoztak: több, mint 100 vándor mozgószínház s 460 iskola működik ott, ahol nemrég alig volt írni, olvasni tudó ember. A tanítás főleg az ott élők nyelvén folyik, jóllehet a Szovjet-Sarkvidék 150.000 főnyi lakossága nem kevesebb, mint 26 nemzetiségre oszlik.

A Jeges-tenger és a Sarkvidék képezi a Szovjet-Unió északi legvédehetőbb határát, s természetes az igyekezet, hogy a védett határ nemzetbiztonsági szempontokból kellő szerephez jusson. A Balti-tengeren Németország gyakorol nyomást a Szovjet-Unióra, az angol-német tengeri egyezményben engedélyezett flottamennyiséget a Balti-tengerre érvényesíti Németország, s a Leningráddal szemben fekvő kis szigeteken

is — éppen a németeknek való kedvezés érdekében — most látták a fin-nekerődépishez. A Balti-tenger felőli nyílásból a balti államokra gyakorolt befolyással igyekezik Oroszország ellensúlyozni. A Osendes-Oceánon és a Sárga-tengeren Japán hat zavarólag és fenyegetőleg, viszont kedvezőbb a helyzet a Fekete-tengeren, ahol elsősorban a Törökországgal fennálló barátsági szerződés s Oroszországnak a statusquot akaró államokhoz való kapcsolódása nemcsak a szabaddabb mozgás, hanem a Fekete-tengerről való kijutás lehetőségeit is megnyitják. Törökországon kívül azonban mai szövetségeseivel nincs még Oroszországnak közvetlen érintkezése. Háború esetére pedig Oroszországnak a meglévő önellátáson kívül — ha lehet — a szövetségesekkel való kapcsolatot is biztosítania kell. Amikor a Szovjet-Unió fokról-fokra építi ki sarkvidéki légvonalait s ezen a nem fenyegetett földvidéken tengeri-légi mozgáslehetőséget igyekezik teremteni politikai-katonai szempontból az Egyesült-Államok felé, az esetleges jövőbeni nagy partner felé keresi a közvetlen összefogódzást. Az Egyesült Államok későbbi hovatartozása bizonytalan még, valószínűbb azonban, hogy szembe kerül Japánnal s érdekei Oroszországéival találkozhatnak. A francia demokrácia nem ok nélkül apellál az angol demokrácia mellett az amerikaihoz is s a Blum-kormány külpolitikai megfontolásból foglalkozik az azal a tervvel, hogy legalább szimbólikus hadiadósság-fizetést teljesítsen az Egyesült-Államoknak, engesztelő gesztust mutatván így Északamerika vezető körei és lakossága felé. Nem is valószínűtlen ma már, hogy az U. S. A. inkább az angol-francia-orosz blokkot támogatná. Ennek az eshetőségnek a jegyében pedig nemcsak a Szovjet-Unió keresi a légi utat Sanfranciskóig, s a tengeri összeköttetést a Kola-félszigeti Mourmanszktól Alaskáig. A kölcsönös igyekezet alapján kívánják mindkét részről egyre biztosabbá tenni az Alaska-menti Aleut-szigeteken át kifejlődött tengeri átjárót s állandósulni kezdenek a légijáratok is a Behring-szoros mindkét oldalán.

Varga László

PALESZTINA ÉS A ZSIDÓK. A legutóbbi palesztinai események bebizonyították, hogy a palesztinai kérdés nem csupán arab, angol és cionista kérdés, hanem általában zsidó-kérdés.

Az utolsó félév palesztinai eseményei erős visszhatást váltottak ki a zsidó nemzeti mozgalomban. A nemzetiségileg és gazdaságilag elnyomott zsidók széles rétege, akik a nemzeti egyenjogúság eszméjét komolyan vették, belátták, hogy Palesztina nem az az út, amely a zsidóság

nemzeti felszabadulásához vezet s hogy a nemzeti egyenjogúságra csak azoknak van joguk, akik ezt a nemzeti egyenjogúságot más népek javára is elismerik. A palesztinai események így meglehetősen megritkították a Palesztinán kívüli cionista szervezetek sorait. Különösen erősen érezhető ez a *hachsarah* csoportok megfogyatkozásában (melyek a Palesztinába irányuló kivándorlás mezőgazdasági kiképző tábora). A cionisták természetesen mindent megpróbálnak e fogyatkozás elkerülésére. Egyesek a világ zsidóságának súlyos helyzetére apellálnak, mások a zsidók Palesztinát illető történeti jogait emlegetik s az arabok elmaradottságát, akiknek — legrosszabb esetben még akaratuk ellenére is — a zsidóknak kell szállítani az európai civilizációt. Ebben a tekintetben a „mérsékelt” cionisták s a nyílt revizionista-fasiszta cionisták közt az érvelés különbsége csak fokozati.

A palesztinai zsidó munkások közül a legutóbbi események során igen sokan az arabok oldalára állottak, miért is az angolok börtöneibe és koncentrációs táboraiba kerültek. Az *Antifa* (a „szocialista” cionisták) azonban, mely Palesztina összdolgozói képviselőjének vallja magát, más utat követett. De mert egy „szocialista” nehezen léphet föl egy szabadságmozgalom ellen, ezért az *Antifa* vezetői törekedtek megrágalmazni az arab fölkelést 9 Hitlertől és Mussolinítól inspirált zsidó pogromnak beállítani. Kétségtelenül: — úgy a német, mint az olasz szervezett-regresszió próbál előnyökhöz jutni a palesztinai eseményekből kifolyólag, ugyanugy, mint pl. Spanyolországban. Az is lehetséges, hogy Hitler és Mussolini elküldte ügynökeit Palesztinába, ebből azonban téves arra következtetni, hogy az arabok küzdelme antiszemizmus. Megcáfolja ezt az is, hogy a zavargások során az arabok csak cionista zsidók, vagyis csak azok ellen léptek föl, akikben az angol imperializmus szövetségését látták. Abban a zsidóban, aki Palesztinának az angol és cionista nyomás alóli felszabadításáért lépett föl, az arab a testvérét üdvözölte.

Az arab küzdelem formáját, valamint azt a tényt, hogy az arab nép harcában klerikális, tőkés és feudális arabok is résztvettek, szintén a harc igazi természetének az elhomályosítására használták fel. Tudjuk, hogy az arabok követelései keresztülvitelére tulnyomóan a tömegterror eszközeihez nyúltak. Ám az arabok ellenállási eszközeit a sokkal jobban felszerelt angolokkal szemben az adott lehetőségek szabják meg. Hogy azután az arabok ellenfelei ugyanolyan könyörtelenséggel jártak el az arab néppel szemben, azt igazolja a *Stimme* (cionista lap) július 2. száma. Éspedig:

„Azokban az arab falvakban, amelyek közelében arab rajtaütés történt, a csapatok szisztematikus fegyverrazziát tartanak. A lakosság persze nem oly ostoba, hogy fegyvereit a házaiban dugja el. Ha azonban véletlenül előfordul, hogy valamelyik házban fegyverre vagy municióra bukkannak, akkor a katonaság a következő megtorlással él: a csapatokat kísérő egyik tankot, amely a falu bejáratát őrzi, a ház elé dirigálják, majd megindítják és széttaposztatják vele az illető házat. A házak szétrombolása sokkal visszariasztóbb büntetés, mint a börtön, mint ahogy a csapatok által az utolsó napokban bevezetett állatállomány és terményelkobzás sokkal nagyobb hatást gyakorol, mint a falvakra kirótt — különben is behajthatatlan — kollektív pénzbüntetés.”

Ez az eljárás a harcokban részt nem vevő civil lakossággal szemben természetesen a legkevésbé sem tartotta vissza az arabokat a cionista narancsligetek feldulásától s a cionista telepesek terményeinek a felgyújtásától. Ellenkezőleg. Minél inkább veszélyeztetik a lakosság gaz-

dasági alapját, annál mélyebbre szivódik a lakosságban a nemzetiségi ellentét tudata.

Az arab fölkelésnek, mint az effendik reakciós előretörésének a beállítása, a nemzeti forradalmak természetének tökéletes meg nem értését tanusítja. Elmaradt gyarmati országokban a nemzeti forradalom kezdeti szakaszában mindig az összlakosság harca, beleértve ebbe az összlakosságba a lakosság uralkodó osztályának bizonyos rétegeit is. Az uralkodó osztály egy részének ugyanis szintén ügye a külföldi nyomástól való felszabadulás. Az arab effendik részvétele a felkelésnek nem reakciós karakterét igazolja, hanem egy gyarmati nép csirázó szabadság mozgalmának kezdeti stádiumát. Azok a vallási jelszavak, amiket egyes partizán csoportok hangoztattak, hasonlóan a középkori német parasztfelkelések és huszita háborúk jelszavaihoz, csupán külsőségei a társadalmi és nemzeti követeléseknek.

Ismeretes, hogy az arabok egyik követelése a cionista bevándorlás azonnali beszüntetése volt. A cionisták természetesen tudják, hogy az Alijah (a bevándorlás) beszüntetése a cionista mozgalom végét jelentené. Ezért tehát azzal érvelnek, hogy Palesztina még igen nagy ember-tömegek befogadására alkalmas. Ugyanakkor azonban tagadhatatlan, hogy minden további cionista mezőgazdasági bevándorlás — mint eddig — csak az arab bérlők kiszorításával lehetséges. Ezért az arabok nemcsak a bevándorlási zárlatot követelik, hanem a földvásárlás tilalmát is a cionisták számára, mert a földvásárlás nemcsak a bérlő kicserélését jelenti, illetve a bérleti viszony bér munkási viszonyra való változását, hanem az arab munkások végleges munkanélküliségét, miután a cionista földvásárlók nemcsak a pénzt viszik magukkal, hanem a zsidó munkásokat is. Az u. n. baloldali cionisták persze mindig tagadják az arab munkások háttérbeszorítását. A Poalé *Cion* egy 1928-ban megjelent füzetében, mely a palesztinai munkásmozgalom jövőjére iránytszabó megfontolásokat tartalmazza, 4. pontjában a következő követelés áll: „Az ország földjének és minden természeti kincsének, mint a zsidó nép elidegeníthetetlen tulajdonának a nacionalizálása.” Igen ám, de mi történik az arabokkal? Világos, hogy ebben a pontban is az egész palesztinai föld cionista birtokbavételéről van szó. Érthető, ha ilyen körülmények közt a további zsidó bevándorlásban az arabok szociális létük fenyegetését látják. Amikor a cionizmus előtti első zsidó telepések Palesztinába költöztek, akkor az arabok részéről még nem jelentkezett semmiféle ellenállás. A cionizmus azonban megváltoztatta a helyzetet.

Hogy az arabok ellenállása nem antiszemitizmus, azt a Varsóban megjelenő *Hajnt* című cionista lap is elismeri. Ez a lap írja július 3.-án a következőket: „A Palesztinán kívüli országok zsidóellenességében van mindig valami megalázó, valami sértő. Palesztinában viszont érezzük, hogy nem vagyunk ártatlanok, mert éppen azt akarjuk, amihez az arab vezetők és tömegek nem akarnak hozzájárulni... A Palesztinán kívüli országokban mi az üldözöttek és a megkínzottak vagyunk, akiknek semmiféle reményünk sincs arra, hogy az uralkodó többség felett, amely mindig többség lesz, győzelmet arathatunk. Ezekben az országokban az áldozat kérdése a döntő számunkra, Palesztinában viszont a végső győzelem kérdése a döntő...”

Világosabban a cionizmus hódító szándékai alig fogalmazhatók. Ezért tehát a cionizmus arabokat illető békeszeretete nem tévesztheti meg a szemlélt. Az arabok anticionista követelései, valamint e követelések demokratikus célkitűzései egy elnyomott nép követelései. Hogy az arabok az angolok és cionisták ellen harcoltak s nem pedig általában a

palesztinai zsidók ellen, azt az a tény is bizonyítja, hogy egyetlen egy arab követelés sem kívánta a már Palesztinában élő zsidók jogainak a korlátozását. Palesztinában tehát nem lehet zsidókérdésről beszélni, hanem csak cionista kérdésről, amely Palesztinában a gyarmati kérdés egyik része. A cionizmus sorsa az angol imperializmus kezében van, a palesztinai zsidók sorsa viszont Palesztina arab és zsidó dolgozóinak testvéri egyesülésében.

(Márk Viktor)

FORMALIZMUS — AZ IRODALOM ZSÁKUCCÁJA. Mit jelent az irodalom formai öncélúsága? Hová vezet a forma és a stílus csábítása? Mi az értelme a szürrealisták u. n. „automatikus” írásmódjának? Ezekhez a kérdésekhez, melyek kivált az orosz és a francia irodalmi köröket foglalkoztatják, legujabban igen éleleszű és tisztázó megjegyzésekkel szólt hozzá *Pierre Herbart*, a fiatal francia író. (Littératura I. 1936. 5. sz.) Herbart tiltakozik a formalizmus fogalmának ellaposítása ellen. A formai öncélúság igen bonyodalmas, sokrétű jelenség, amit leghelyesebb kialakulásában nyomon követnünk. Mindenesetre azt mondhatjuk, hogy a formalizmus ott kezdődik, ahol a forma kizárólag önmagát kívánja kifejezni, önmagában találja meg a célját és létjogát. De ez a meghatározás még nem visz előbbre... A forma gondja igen természetes az írónál, különösen a francia írónál, akiknek évszázados művelődésben csiszolódott nyelvvel van dolguk. A kérdés az: vajjon a forma, amit uralni óhajtunk, mikor tesz csuffá, hogy ő uralkodjék felettünk, vajjon szép foglyunk mikor válik börtönünk örévé? A szavak, mint az árnyék megkettőzik a dolgokat, amiket jelölnek és végül oly valóságidéző tulajdonságra tesznek szert, ami elhítteti velünk, hogy magával a valósággal van dolgunk. A forma csábításának engedő író, aki feledti, hogy az irodalom az emberi kifejezés eszköze, könnyen szavakat kifejező géppé válik. Bizonyos írók (a szürrealisták!) engedtek a csábításnak, s miközben úgy vélték: ők játszanak a szavakkal, a szavak játszottak övelük. Mások ezt egyenes dicsőségnek kiáltották ki. Ezek az írók az automatikus írásmód nevében tagadják az irodalmat és kinevetik a regényírókat. Flaubert-t csak azért becsülik, mert a Bovarynéban megkísérelte szavakba visszaadni a penészedő sarkú könyvtáblák barnaveres színét. Herbart szerint a művészet igazi ujitói azok, akik korukat kifejezik. Különös tünet, hogy a szó vallása, ami végeredményben megfelel bármelyik más misztikának, eltérítette az írók ettől a küldetésétől. De nemcsak a szürrealisták automatikus írásmódjáról van szó. *Joyce* formalizmusa pl. kinosan kiszámított, bár nála is érezni, hogy viteti magát a szavakkal. Némelyek *Proustot* is formalizmussal vádolják. S valóban! Proust gyakran átengedte művészetét a forma játéknak. Gondoljunk csak a vadrózsákról szóló leírására. De Proustot a zsenije megóvta a formalizmus végeztétől. Vajjon mi magyarázza az író különös viselkedését — kérdi Herbart, — hogy nem törekszik semminő emberi érzést, semminő igazi bensőséget kifejezni, hanem aláveti magát a szavak szeszélyes parancsuralmának? Az étellel szembeni teljes közöny — adja meg a választ. Mit is fáj az író feje, hogy kifejezze az életet, amit nem is ismer és amelytől idegenkedik. Csakhogy az ilyen író kinos látvány....

Az élet iránti heves érdeklődés hiánya, a „szeretet hiánya”, ahogy Herbart nevezi, a műalkotás végzetes hibája. A művészet szeretete nem képes ezt pótolni, mivel csak hiu narcizmus s a tehetetlenség egyik neme. Tehetetlenség, — ez a szó rátapint a kérdés velejére. Mihelyt a művész és a társadalom, az ember és a kora közt megszűnt a kapcsolat, nincs több valódi műalkotás. Ha az író nem akar alatta maradni feladatának, ápolnia kell a korával és kora emberével való közösséget. Gondoljunk *And-*